СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XL. Ч. 37. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 15 лютого 1932. VOL. XL. No. 37. Jersey City, N. J., Monday, February 15, 1932. THREE CENTS.

ГУВЕР ВЗИВАЄ НАРІД ДО ОБЄДНАН-НЯ, НАГАДУЮЧИ ЧАСИ ЛИНКОЛНА

ВАШИНҐТОН. — З нагоди 123 річниці уродин Абрагама Линколна виголосив президент Гувер через радіо бесіду, в якій підчеркнув, що Злучені Держави переживають тепер таку скрутну хвилю, яка подібна до 60 років, коли жив Линколн і коли треба було ратувати соборність держави.

І тому й тепер, говорив президент, треба великої відваги і посвяти, щоби вийти ціло з лихоліття. Та президент певний, що нарід добуде з себе відповідну дозу відвагу і ще раз осягне велику побіду.

Президент Гувер говорив з тої кімнати, в якій працював Линколн.

ГОВОРЯЧИ ПРО ЛИНКОЛНА, БОРОНЯТЬ ГУВЕРА.

ВАШИНҐТОН. — Не тільки в столиці, але й у ріжних інших містах републиканці, святкуючи уродини Линколна, згадували заразом за президента Гувера й за ті важкі часи, в яких йому доводиться кермувати краєм.

Сенатор Вотсон з Індіяни, говорячи в „Нешенел Кепітол Ріпобликен Клоб", заявив, що ніякий президент від часів Линколна не був так оклеветаний і зле перед загалом представлений, як президент Гувер.

Секретар внутрішніх справ Вілбур заповів, що так, як нарід вибрав вдруге Линколна, так тепер вибере ще раз Гувера.

ЛИНКОЛН НЕ СПРИЧИНИВ ЦИВІЛЬНОЇ ВІЙНИ, А ГУВЕР — ДЕПРЕСІЇ.

ПОРТЛЕНД (Мейн). — Чарлз Френсис Адемс, секретар маринарки, визвав демократів виявити зпоміж своїх рядів особу, яка дорівнувала би в лідерстві Гуверови. Він взивав републиканців, зібраних на святі Линколна, держатися Гувера й прямувати з ним сміло до побіди, яка їх певно жде.

Адемс підніс, що Гувер завжди виступає з конструктивною програмою, а противники тільки з критикою тарифи, чи якої іншої справи. Він подав далі, що ніякий президент не мав стільки труднощів до поборення, як Гувер, а чейже Гувер не спричинив депресії ні безробіття, як Линколн не спричинив Цивільної Війни.

ПОДАТКИ БУДУТЬ ПІДВИЩЕНІ.

ВАШИНҐТОН. — Одно певне, що податки будуть побільшені, щоби покрити буджетовий недобір, який виносить $1,241,000,000.

Рахуються з побільшенням доходових і корпораційних податків. Буде цілком певно наложений спеціяльний податок на даровизну. А крім того на електрику, телефон, радія і т. д.

МИЛС ДОБАЧУЄ КІНЕЦЬ СКРУТИ.

ВАШИНҐТОН. — Оґден Милс, новий секретар скарбу, твердить, що облекшення кредитів малим банковим інституціям та звільнення з золотої резерви $750,000,000 спричинить великий зворот у цілій фінансовій ситуації краю, який закінчиться ліквідацією депресії.

КИТАЙЦІ РІШЕНІ ВИДЕРЖАТИ ДО КІНЦЯ.

ВАШИНҐТОН. — Китайське правительство повідомило китайське посольство у Вашинґтоні, що буде вести боротьбу з Японією до останку сил, хоч є того переконання, що Японія готова осягнути над Китаєм хвилеву побіду. А далі говориться у звіті уряду про те, що Японія хоче не тільки загарбати Манджурію, але й підбити цілий Китай.

ТАКОЖ ДОБРИЙ ЗНАК.

СПРІНҐФІЛД (Масачусетс). — „Вестінґгавз Електрік енд Менюфектюрінґ Компані" знесла зарядження, яким відмовлено робітникам компанії платні відпустки.

З того вносять, що компанія числить на те, що бизнес поправиться.

СВЯЩЕНИК В ОБОРОНІ ПОЛІЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — На богослуженню за погибших полісменів виголосив о. Джан Гілі проповідь, у якій взивав до бойкоту тих часописів, котрі нападають на полісменів і розповідають про них історії, які не тільки шкодять полісменам, але приносять ганьбу репортерам і часописам.

КАМПАНІЯ ЗА РУЗВЕЛТА.

ВАШИНҐТОН. — Гомер Комінґс, бувший голова демократичної партії, обідав разом з 11 демократичними сенаторами й обговорював з ними плян виборчої кампанії, щоби дістати для ґовернора Рузвелта демократичну номінацію на президента.

РЕЗОЛЮЦІЇ В СПРАВІ МУНІЯ.

ВАШИНҐТОН. — Посли Ля Ґардія і Сірович з Ню Йорку внесли в палаті послів дві резолюції, в яких взивають каліфорнійського ґовернора Ролфа до негайного уласкавлення Томаса Мунія.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО.

У вівторок, дня 16. лютого 1932, хор українсько-католицької церкви св. Ап. Петра і Павла, Боян, відспіває низку вибраних рідних пісень на радіо зі стації WTAM в місті Клівленді. Виступ зачнеться точно в годині 11-тій в ночи. Стація WTAM є найбільшою радіо-стацією в Клівленді, тому є надія; що спів хору Бояна буде можна почути у всіх містах Америки.

ПОДАТКОВИЙ УРЯДНИК ЗДЕФРАВДУВАВ ПІВ МІЛЮНА.

Податковий урядник Дофан, занятий при податковім уряді в Ґалаці (Румунія), здефраудував пів міліона левів. Перед судом заявив, що здефравдував гроші на спілку з урядником Сербу. Суд потвердив їх арештування.

ЖАНДАРМСЬКЕ ДИКУНСТВО.

Цими днями трапилися в селі Ошихлібах (Буковина) події, які вже навіть і на тамошні балканські відносини заяркі. Ото жандарм з реґату (корінної Румунії) Діма і його два помічники, мабуть пяні, узброїлись у буки тай били без розбору кождого, кого стрінули на дорозі. Спокійні люди, не надіючися нічого такого, не втікали, — тож жандарми побили до крови кількадесять людей, хлопців і дітей. Деякі з них лежать хорі, деякі були в лікаря. що описав їх раня. Одного хлопця, що йшов до склепу купити соли, зловили серед дороги, побили, а відтак скували, тай жадали тютюну, щоби його пустити. Та хлопчина не мав тютюну, тож його завели скованого до станиці і, побивши до крови, випустили.. Господаря Руснака скували і замкнули до трупарні.

НОВИЙ НІМЕЦЬКИЙ ВИНАХІД.

Французька преса пише, що в Німеччині винайдено новий набій, якого швидкість є два рази більша як теперішних набоїв. Куля може пробити панцирну сталеву плиту, грубу 12 міліметрів. Винахідником є інж. Ґерліх з Кольонії. Досліди та фотографічні документи показують, що куля, вистрілена з віддалі 50 метрів до сталевої панцирної плити, застрягла в плиті в глибині коло 15 мм., а вистрілена до нікльово-хромової плити, грубої 12 і пів мм., перебила ту плиту, лишаючи діру два рази більшу як промір кулі. Ця нова куля називається „Ґальґер Ультра" та зроблена з олова, на яке є наложена тонка верства заліза. Пробиваючи панцирну плиту, олово розтріскується та ділає на сталеву плиту як вибуховий матеріял. На думку винахідника цей набій матиме теж примінення в артилерії.

ЗАМІСЦЬ МІКДАЛКІВ ВИРІЗАВ ЯЗИК.

З Ковна сповіщають про нещасливий випадок, що трапився підчас операції мікдалків одного хлопця. Неуважний лікар замісць мікдалків вирізав хлопцеви язик. Винен тут трохи й пацієнт, що дуже неспокійно поводився підчас операції. Хлопець є тепер зовсім німий. В лікарських кругах у Ковні кажуть, що такий випадок підчас операції ще ніколи досі не трапився.

СМЕРТЬ БУВШОЇ КОРОЛЕВОЇ ГРЕЦІЇ.

У Франкфурті померла бувша королева Греції Софія, сестра бувшого цісаря Вільгельма і мати румунської королевої Олени. По проголошенню грецької републики осілася вона з родиною в Німеччині, де помер також її муж, бувший король Константин.

СТРАШНА ТРАҐЕДІЯ В СІМІ АРҐЕНТИНСЬКОГО ФАРМЕРА.

Багато нещасть упало на бувшого великого' торговця Реймона Еґела з Филаделфії. Ще весною 1927 р. був він міліонером, власником багато парцель і 35-поверхового хмародера, де давав заняття соткам службовців. Наслідком спекуляції втратив нечайно все майно. Виїхав до Біянки в Арґентині, де за останних кілька тисяч купив собі невеличку фарму. З трудом уладив собі плянтацію, та всі його пляни знищила хліборобська кріза; ніхто не купував плодів землі. Оженився і був уже батьком чотирох дітей. Найстарший хлопчик мав три роки, наймолодші були кількамісячні близнюки, дівчатка. Минулого року літом постановив вертатися до міста, знайти собі там якесь заняття. У Филаделфії дістав місце управителя фабрики. Перед самим Різдвом вернувся на покинуту фарму, щоби забрати до міста родину та почати нове життя. Там дома в спальні застав усі четверо дітей з простріленими голівками. В сусідній кімнатці знайшов теж неживу жінку в калюжі крови. На правім лікті велику рану, в руці держала олівець. На папері був недокінчений лист, що пояснював усе. Кілька днів, заки вернувся чоловік, сиділа жінка на веранді. Нараз почула біль у руці. Намацала там липку масу. Даремно старалася відірвати цю масу. Чула, як із величезною силою всисається все глибше їй у мясо. Побігла у кімнату. При світлі переконалася, що це великанський павук висисав їй кров. „Я знала — писала жінка на закровавленім папері — що мені грозить затроєння. Кухонним ножем вирізала я павука разом із шматком власного мяса, бо я здогадувалася, що воно вже затроєне". Тут лист кінчився. Що дальше було, можна здогадатися. Нещасна прозізала собі бючку й кров сильно стікала. Побачила, що крови не спинить, а знала, що геть довкола не було лікаря, тож зрозуміла, що за хвилину згине. Страшна думка, що дрібні її діти мусітимуть померти голодовою смертю, втиснула їй у руку револьвер і вчинила її вбивницею власних дітей. Нещасний чоловік з розпуки збожеволів і втік у ліс. Там його знайшли та відставили до заведення для божевільних.

„ДЛЯ ДОБРА ШКОЛИ".

Цими днями перенесли „для добра школи" управителя школи в Кінашеві (пов. Роґатин), Володимира Скрентовича, на захід аж до Бжесні в Познанщині. Скрентович має 28 літ служби і є всіми шанований в повіті. Єдиною виною п. Скрентовича є хіба те, що він як свідомий громадянин працював у наших товариствах.

РЕЗИДЕНЦІЯ КИТАЙСЬКИХ ЦІСАРІВ У ЗАНЕПАДІ.

У віддалі 28 км. від Пекінґу лежить відокремлено давня столиця китайських царів. Вона, колись багато прибрана, з багатьома святинями, нині стоїть зовсім ограблена і лише деякі різьби задержались. У ній панували колись могутні цісарі з династії Манджу. Зветься вона Єголь. Ще в 18. столітті навмисне приїздили туди цісарі, щоб мати змогу для чужих гостей влаштовувати величезні лови, військові паради і взагалі показати їм свій блеск і могутність. Свен Гедін видав недавно нову книжку про цю столицю. Оповідає він, що там колись китайський цісар навіть не хотів слухати предложень англійського посла в справі торговельних прав для Англійців у Китаю і, принявши від посла подарунки, прямо вигнав його з двора. Зате пів століття пізніше греміли англійські гармати під столицею. Знову в досі незнаних архівних матеріялах відкрив він історію якоїсь туркестанської принцеси, котрої слава лунала по всьому азійському світі. Китайський цісар аж цілу армію виправляв для її здобуття і таки здобув та її мужа вбив, але нічого з того не мав, бо принцеса до кінця життя й поглянути на нього не хотіла. І богато інших цікавих історій розповідає Свен Гедін у своїй книжці про резиденцію Єголь, яких досі історія не знала.

ЧИМ БІЛЬШЕ КОНФЕРЕНЦІЙ...

В почтовому уряді Львів 15, Богданівка, п. О. П. хотіла вплатити належитість за радіо. Урядовець, почувши українську мову, кинувся мов попарений і сказав, що „по руску" не розуміє. На запитання, чогож він там при віконці сидить, відповів, що „єму сеп так подоба".

Львівські телефоністки незвичайно ординарно поводяться, як хтонебудь викличе якесь число по українськи. А одного Українця відослала телефоністка до Куликова, бо, мовляв, лише там розуміють українську мову.

ТАЙНА ГОРАЛЬНЯ.

Цими днями викрила поліція в Острівці біля Гвіздця, пов. Коломия, тайну фабрику горівки та сконфіскувала 200 літрів готової оковити. Горівку фабрикували і продавали до Городенки Жидам Микола Томчук (провідник „сельробів") з Винограду, Семен Трефяк, господар з Чортівця, й інші спільники. Декого з них поліція арештувала, Томчука шукає.

ОСОБИСТА РЕВІЗІЯ.

Дня 11 січня ц. р. їхала Марія Ганкевичівна, урядника Окружного Союза Кооператив у Чорткові, з о. Романовським, парохом Бичковець і зі своєю сестрою Анною з Чорткова до Звиняча. Коло суду в Чорткові задержав їх командант постерунку Шульц і, покликавши собі до помочі двох аґентів з Корпусу пограничної охорони, завів всі троє на постерунок. Тут переведено докладку ревізію в о. Романовського й обох Ганкевичівних. Ревізія була така докладна, що перешукували навіть упряж на конях. По ревізії випустили всіх на волю. Чого шукали, невідомо.

МОСКВА ХОЧЕ ГОЛОДОМ ВИМОРИТИ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН

МОСКВА (СССР). — Ґазета „Правда" видрукувала величезний „Наказ большевикам України виконати зсипку зерна державі в лютому". З цього видно, що большевики роблять новий натиск на українське селянство, щоб дістати від нього рештки збіжа, яке лишилося в селян і якого вони не віддали державі. Ґазета твердить, що здача зерна селянами України на державні зсипні пункти лишилася далеко позаду пляну. Норма, яку большевицька влада установила для українського селянства, вийшла занадто високою навіть для такого хліборобського краю, як Україна.

„Правда" звалює недозсипку зерна на „кулаків" та на партійних опортуністів, які не стараються на всі 100% виконати своє завдання по збиранню зерна для держави. Ґазета твердить, що селянство ховає зерно, а потім продає його таємно від влади на приватних ринках. Як приклад ґазета наводить, що в Єфимовському районі селянство нібито продало 44 тисяч пудів збіжа, а в той час держава не одержала звідти й половини зернового податку.

Лідерів Мелітопольського району, які заявили, що в районі вже давно нема зерна в селянства, а тому не можна виконати „продналогу", ґазета називає опортуністами, бо — каже — хоч цей район не додав 9,000 тон зерна державі, то на ринку появляється в продажі зерно, котре селяни продають таємно. „Правда" каже, що подібні явища на Україні стали щоденними, а тому „лише безоглядною боротьбою з куркулями та з їх аґентами-опуртуністами можна осягнути перемогу на збіжевому фронті".

Разом з тим ґазета „Правда" стверджує, що підготовчі праці до весняного засіву йдуть зовсім незадовольняючо. Довіз насіння в певні райони, а також ремонт тракторів та іншого реманенту ще зовсім не почались, а до посівного часу вже залишилося мало часу. Ґазета заявляє, що в складі тих, які не виконали пляну здачі зерна державі, знайшлося багато колективних господарств, а не лише індивідуальних.

СТАН ОБЛОГИ НА БЕСАРАБЩИНІ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Міністер внутрішних справ подав до піднису королеви декрет про встановлення стану облоги в майже половині Бесарабщини, починаючи від Дністра. Дотепер стан облоги був лише в смузі 15 кільометрів від ріки. Населення страшно стурбоване цим наміром міністра, бо воно просто жахається того безправства й сваволі влади, які панують у смузі стану облоги.

Кажуть, що цей намір звязаний з подіями над Дністром, який є кордоном між Бесарабщиною та радянською Україною.

ВАЖКІ БОЇ ПІД ШАНҐГАЄМ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Японська фльота, літаки та війська, що знаходяться на китайській території, розпочали завзяте бомбардування форту Вусунґ, недалеко Шанґгаю. Бої часами досягають небувалої сили. Японські гарматні стріли та бомби з літаків завдають велику шкоду китайській живій силі, нищачи разом з тим фортифікаційні та інші будови.

Китайці тримаються вперто, але знавці кажуть, що вони довго не втримаються проти удосконаленої японської воєнної техніки.

ВИБОРЧІ ПРАВА ЖІНОК У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ (Франція). — Палата послів ухвалила закон про надання виборчих прав французьким жінкам. Хоч проти законопроекту ніхто не голосував і за нього було подано 278 голосів, то думають, що він не зможе стати законом, бо не було потрібного кворуму в парляменті в часі голосування.

Перед голосуванням салю засідань покинули ліві посли на знак протесту, що їх предложення більшість палати рішучо відкинула.

РЕПАРАЦІЙНУ КОНФЕРЕНЦІЮ ПРИЗНАЧЕНО НА ЧЕРВЕНЬ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Репараційну конференцію та конференцію в справі міжнародніх боргів за згодою Франції, Британії, Німеччини та Італії остаточно призначено на червень біжучого року в місті Льозані в Швайцарії.

„Ця конференція має остаточно вирішити справу репарацій" — так заявлено в комунікаті зприводу призначення часу й місця конференції.

НОВИЙ КОМІСАР У ДАНЦІҐУ.

ВАРШАВА (Польща). — Польський Високий Комісар у Данціґу, Штрасбурґер, подався до димісії. Підчас його перебування на цьому становищу в нього виник гострий конфлікт з представниками місцевого населення, що складається майже з самих Німців.

Польський уряд призначив тепер на місце Штасбурґера д-ра Казимира Папі. В урядових колах сподіваються, що новий комісар зможе ліпше боротися з „гітлеризмом" у Данціґу та перенести вирішування данціґсько-польських справ з Данціґу до Варшави.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОТИ ПРОДУКТУ ФАНАТИКІВ І БОЯГУЗІВ

Д-р Николас Ботлер, президент Колюмбійського університету, є тої думки, що саме наближаючіся президіяльні вибори є найкращою нагодою, щоби прочистити американську атмосферу, занечищену прогибіцією. І тому домагається він від громадян, щоби голосували тільки на таких кандидатів, котрі є проти прогибіції.

Ботлер підкреслює, що йому не розходиться про напитки, а тільки про захования американської форми правління; а вона є в небезпеці, якщо допускає такі незаконности, які зроджує прогибіція. Бо кождий знає, що, не вважаючи на прогибіцію, маємо наділі величезну недозволену торговлю алькогольними напитками і маємо більше салунів тайних ніж було відкритих у передпрогибіційних часах. І тому Ботлер є проти прогибіції як „продукту фанатиків та боягузів".

Разом з тим голосом проголосили ґазети ще й резолюцію екзекутиви Американської Федерації Праці, яку розіслано до всіх членів конґресу, а якою Федерація домагається модифікації акту Волстеда й заведення продукції 2.75% пива. Федерація Праці узасаднює резолюцію тим, що така зміна дасть роботу соткам тисяч безробітних, принесе федеральному урядови, а також стейтам і містам, великі приходи, усуне одну з найважніших основ, на яких зроджується ґенґстерство й рекетірство, а позатим буде ще великим ударом проти нетерпимости.

Федерація радить юніям ввійти щодо акції в справі модифікації акту Волстеда в тісний звязок з Американським Леґіоном, бо, як кажеться в іншій резолюції, американські ветерани є також проти прогибіції. Протипрогибіційного становища Леґіону не зафіксовано, по думці Метю Вола, заступника президеннта Федерації, ухвалою тільки тому, що проти цього була вашинґтонська адміністрація.

Поза цею акцією бачимо кождого дня свіжі голоси, звернені проти прогибіції. З них виходить, що хоч, як каже Ботлер, нема ні одного розумного арґументу за прогибіцію, її не знесуть, поки сам нарід не возьме цеї справи у свої руки і не вирішить її при виборах. Нема тепер таких провідників при владі, котрі би рішилися на такий крок з власної волі і з власного переконання. Це нарід мусить знати і тому Ботлер цілком слушно відкликається до виборців, як одиноких, котрі можуть довести до знесення „благородного експерименту", який є наділі „продуктом фанатиків і боягузів".

„ТИХА ПАЦИФІКАЦІЯ" ПРОТИ УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В ПРАКТИЦІ

Промисловий закон не є одиноким оруддям польського уряду в поборюванню української коопераці. Другим таким оруддям є закон про суспільне обезпечення.

Ще один добрий закон зужитий для „пацифікації".

Знов закон з гарною назвою. Знов закон, що має на цілі суспільне добро. Принаймні так воно буває в культурних краях. У Польщі цей закон служить оруддям гнету, урядових шикан, оруддям нищення української кооперації, оруддям „тихої пацифікації".

Закон про суспільне обезпечення має на цілі захоронити робітників від утрат на випадок недуги або каліцтва. Він заводить рід обезпечення. Польський закон постановляє, що робітники підприємств повинні належати до „каси хорих". Та польський закон виразно говорить про робітників, а не про директорів селянських кооператив, які не є промисловими робітниками по думці закона. Що так треба розуміти закон, про це свідчить те, що директори польських селянських кооператив до „каси хорих" не належать, обезпечення не беруть. У польських кооперативах тільки ті належать до „каси хорих", що є справжніми урядовцями або робітниками кооперативи.

Супроти українських кооператив примінюється закон інакше. Тут уже не тільки звичайна служба й урядовці кооперативи мають належати до „каси хорих", але й директори, які з кооперативи не жиють, які сповняють свою службу для кооперативи задармо, без винагороди. Польський урядовий комісар, довідавшися про оснування української кооперативи, засилає зараз директорам приказ приступити до „каси хорих", грозить карою, а коли вони не виконують приказу, обкладає їх гривною; колиж вони ще й тоді не приступають, то кару подвоює й потроює.

Податок яко кара в цілях нищення кооперації.

Неменше наглядно проглядає польська політика супроти української кооперації з польської скарбової політики.

Відомо, що майже в усіх краях податковий закон робить поважні уступки для кооператив, як для продукційної кооперації так і для торговельної. Походить це з добре зрозумілого суспільного інтересу; суспільність розуміє велику суспільну службу, яку сповняє кооператива; громадянство розуміє, що кооперативні підприємства ведуться не на користь кількох одиниць, а на користь широкого круга споживачів або витворців. Тому закон дає кооперативам усякі податкові полекші. Вони признані навіть у Злучених Державах, де приватне підприємство має майже загальне примінення, а кооперація форма бизнесу богато менше популярна ніж в Европі.

Польські податкові закони теж признають податкові полекші кооперативам. Польські кооперативи широко користають з тих законів. Та тільки кооперативи польські. Українські кооперативи немовби вияті зпід обовязуючої сили цього закона. Податкові уряди накладають на них податки, які вони хочуть. При накладанню податків на українські кооперативи польські уряди податкові не дивляться навіть на приходи кооперативи, а обчисляють податок від усього обороту кооперативи. Природна річ, кооперативи вносять сейчас протест проти несправедливого визначення податку, але цей протест не здержує екзекуції податків. Процес буцімто тягнеться, але тимчасом кооператива мусить заплатити несправедливо наложений податок, і часто мусить навіть зовсім себе розвязати. Що податкове обложення було несправедливе, це часто буде доказане в вищій інстанції, але це рішення прийде аж по трох роках, коли кооперативи воскресити вже не можна. Деколи уряд не потрафить знищити кооперативи податками за один рік, тоді він підриває кооперативу одного року, а на другий рік добиває її.

У цей спосіб податкова система набирає в польській державній господарці спеціяльного значіння. В інших державах податок має на ціли збільшити приходи держави. Розумні держави дивляться за тим, щоби податок не вбивав тих підприємств, які платять податок. У Польщі інакше. Тут податковий урядник певно теж признав би на словах ці засади податкування розумними, але коли він побачить українську кооперативу, його ненависть до всього, що не польське, така велика, що він відкидає всяке розуміння та робить тільки те, що йому диктує ненависть, нетерпимість, за якою, як звичайно, криється страх. У своїй ненависти він навіть не може спамятатися, що нищенням непольських кооператив він не помагає Польщі, але підриває її, бо вбиває жерело державних доходів. Коли в селі знищиться кооперативна молочарня, то люди часто покидають зовсім молочарський бизнес. Вони вже не торгують ні молоком, ні маслом, ні сиром, і держава не має вже з чого брати доходів. Коли уряд знищить кооперативну крамницю, то люди певно будуть щось купувати, але звичайно не стільки, скільки вони купували передтим. Держава буде мати менше доходів, бо просто не буде з чого тих доходів тягнути. Населення, щоправда, бідніє, але й держава бідніє. Польська держава, що нищить українську кооперацію, поступає, як той казковий дурак, котрий, діставши гуску, що кождого дня несла золоте яйце, цю гуску зарізав, щоби добути нараз усі золоті яйця.

Представмо собі наслідки закриття сільської споживчої кооперативи, себто крамниці. Здавалосяб, що крамницю закрито, то все вже скінчилося тим, що люди там не можуть більше купувати. Здаватисяб могло, що люди перейдуть до другої крамниці, отже все буде в порядку. Та хто так думав би, той забуває, що замкнена крамниця коштувала гроші тих, що її орґанізували. Отже члени кооперативи потратять гроші. Вони стають бідніші. Вони не мають уже тої податкової сили, яку мали давніше. Дальше, кооператива мала часто довги; вона брала товари на борг. Ці кредитори часто тратять свої гроші. В наліпшім випадку вони дістануть свої гроші аж по упливі якогось часу. Чи сяк, чи так, вони втратять. Часто таким віритилем є банк, що позичив гроші на вексель. Як тих векслів, яких кооператива не може заплатити, є більше; як подібне трапиться з кількома кооперативами, то банк знайдеться в тяжкій фінансовій скруті, бо він ждав повороту грошей на реченець, а тепер їх нема, або й зовсім не буде. Ось так таке нібито невинне поступовання, як закриття кооперативи за брак вивіски, або за нечистість на подвірю господаря, або за незаплачення податку (несправедливо наложеного) відбивається широким відгомоном далеко поза осідком кооперативи. А все те зробив уряд, заховуючися як дітвак, що черкає сірник, не думаючи про те, чи потрафить вгасити вогонь, який він запалить.

Звичайно, українська кооперація бороннться, як може, перед тихою пацифікацією. В українських кооператорів уже виробилось почуття, що всякий лист від польського уряду, це нова драча, напасть, нова кривда. Українські кооператори почувають, що вони жиють не в атмосфері закона, але в атмосфері беззаконня й несподіванок. Жди несподіванки кождого дня. Будь готов кождого дня на новий наступ польського уряду проти української кооперації. Є це, очевидно, воєнна атмосфера, яка й зроджує воєнну психольоґію. Яку користь з того має польська держава, не тяжко догадатися. Польські урядові й неурядові переслідування є розсадником протидержавного духа, який уже й розумні Поляки тепер добачують.

Оборона полягає передовсім на рекурсах, апеляціях, відкликах від рішень нижчих властей до вищих. Від адміністраційних властей ідуть відклики до повітових судів, від рішень податкових урядників до найвищого податкового уряду, у деяких справах до вищих адміністраційних властей, аж до найвищого адміністраційного трибуналу у Варшаві. Все таке рекурсовання потягає за собою втрату часу, витрату роботи, грошеві кошти. Все воно потягає за собою непевність, почуття становища безправности й безборонности, яких ніяка розумна держава не буде собі легковажити.

У так званих західньо-европейських краях богато почуття кривди вирівнюють парляменти, які навіть мають поступовання, видумані спеціяльно для вирівнування почуття кривди. В Польщі ці поступовання ніколи не мали широкого примінення, а від новоухваленого реґуляміну сойму міністер уже навіть не є обовязаний відповідати на інтерпеляції послів щодо кривд, зроблених його урядниками населенню. Інтерпеляції вноситься, їх реєструється, записується, і на цьому кінець. Схоче міністер що з того зробити, то зробить; не схоче, не зробить: ніхто його до цього не присилує.

Ось так льоґічно показується кооператорам шукати заради деінде: як нема її в Польщі, то треба шукати поза Польщею. Тепер польський уряд пробує поставити такі межі польській державі, щоби ніхто покривджений не міг їх перейти. Пробувала такої політики вже й стара Росія й стара Австрія. Доводила покривджених до того, що, не можучи відкликатися на державу, покривджені старалися знайтись на все поза державою. Польська політика в своїм традиційнім божевіллю немовби це якраз хотіла осягнути, хоч як вона нібито зміряє до чогось зовсім іншого. Українські кооператори про це не говорять, але свідомо про це певно думають. Їх політика це практичне завдання коло зорґанізовання співділання на ріжних полях народньої господарки. Але що станеться з ними, як польський уряд своєю „тихою пацифікацією" зробить усю цю роботу неможливою і переконає їх практично про цю неможливість? Кооперація притягнула до себе тисячі освіченої молодежі. Вона заняла практичною працею уми, які без цеї роботи мусіли би викривитися на пляни нищення. Що буде з ними, як польський уряд, у своїм страху перед самостійним українським інтеліґентом зробить йому практичну роботу для свого народу неможливою?

Даймо змогу „Рідній Школі" в Старому Краю наладнати широку постійну мережу станиць рідного національного виховання на українських землях.

А. Баворський.

БОЖЕВІЛЬНИЙ

(Гумореска).

(1)

Дідич в Колюшках не вмів господарити. Не вмів і не любив, отже й невеликі були доходи з його великого маетку. Зате його жінка і його синок вміли ті невеликі доходи розтрачувати. Дідич пішов за приміром інших лихих господарів між панами шляхтою: свою посілість виарендував жидови і сам з родиною переніся до міста. Тепер з маєтку треба було видобути потрійний прихід, бо з него хотіли жити дві родини: родина шляхтича і родина посесора. Кромі того львину частину приходів забирав банк, бо маєток вже був задовжений понад його вартість.

Посесор потроїв той прихід, руйнуючи посілість і визискуючи людську працю. Якийсь час ішло йому добре. Посесор доїв землю, доїв населення села. Та прийшов рік 1902-гий.

За іншими селами, що страйкували, застрайкував також народ в Колюшках. Не помогло, що влада станула по стороні посесора і зараз першої днини жандарми пігнали до вязниці, скованих всіх членів страйкового комітету. Не помогло, що до села прийшла шкадрона мадярських гузарів; що її розкватировано по хлопських хатах; що ті гузари під свої коні стелили снопи хлопської пшениці і стріхи, поздирані з хлопських хат. Народ видержав у страйку, бо ним кермувала, для жандармського ока невидима рука місцевого учителя Гараєвича.

Пізніще староство доміркувалося, хто був душею страйку в Колюшках. Гараєвич не зробив нічого протизаконного, отже скарати не могли його судом. Староство пімстилося лише так, що Гараєвича, будьтоби хоровитого і неспосібного до служби, спенсіоновано. Він тим не дуже зажурився, бо був сином місцевого господаря, котрий полишив йому хатчину і сад з пасікою. Гараєвич мав з чого жити. Пізніще староство стало жалувати, що його спенсіонувало. З села його не вигризло і впливу на громадян не усунуло. Навпаки, Гараєвич, тепер не теророзований шкільною владою, міг всю громадянську і політичну роботу робити явно й успішніше як тоді, коли над ним висів меч шкільного інспектора.

Виграний народом страйк зруйнував шляхтича до решти. Арендний чинш калькулювався на основі ріжниці між приходами і розходами господарства. Поки плата робітника була низька, поти посесор міг з приходу заплатити арендний чинш і сам жити. Колиж страйк підніс плату робітника, то посесор не мав або на чинш для дідича, або, заплативши чинш, не мав з чого жити. Одної днини посесор щез з села, продавши рештки збіжа, бараболь, сіна з усім живим і мертвим інвентарем, який був не його власністю, а власністю дідича. Жид щез і ніхто не знав, куди він повіявся. Дехто казав, що до Америки.

Дідич рвав собі волосся, бо другого посесора не міг дістати. Кождий кандидат вирахував, скільки то треба би вкласти в інвентар. Вирахував, що тепер прихід з маєтку ледви вистане на банкові проценти і рати.

Гараєвич ждав на ту хвилю. Він знав, що до того прийде і зількома розумнішими селянами потайно приготовлявся до тої хвилі. Коли дідич вернувся до свого двора і безрадний рвав собі волосся, бо не мав чим зачати господарку, в селі утворився під проводом Гараєвича парцеляційний комітет. Сей комітет обезпечив собі банковий кредит на векслі кількадесятьох селян і Гараєвич пішов до шляхтича з предложенням, щоби він свій маєток продав:

— Та я вже давно думав про се — відповів шляхтич. — То був би одинокий ратунок для мене, як би я добре продав... так, щоби ще й для мене щось лишилося. Треба вам знати, що маєток сильно задовжений. У мене вже були фактори. На маєток є купці, бо щоби його купити, не треба великої готівки. Треба лиш перейняти банкові довги і мені дати дещо, неначе відступного.

— Кількож би ви хотіли дістати понад те, що належиться банкови? — спитав Гараєвич.

— Не виплатиться балакати. З тих, що вже зголошувалися, ніхто не хоче доплатити. Кождий каже, що вартість маєтку менша, як обтяжуючі його довги... Хочуть перейняти маєток з довгами, не доплачуючи мені... То люди без совісти! Хотіли би, не маючи при души сотика, дістати маєток, лише що з довгом!...

— А як би я знайшов купця, що взяв би на себе банковий довг і вам ще доплатив по десять корон від морга?

— Шляхтич недовірчиво глянув на Гараєвича і спитав:

— Маєте такого купця?

— Маю. Він ризикує. Гадає, що може заплатити більше, як кождий інший, бо він хоче той маєток купити на парцеляцію. Ту надвишку, що вам дає, надіється відбити, продаючи хлопам по пару морґів, беручи за морґ троха більше як се, що вам дасть.

— Шляхтич став гороїжитися, кажучи:

— Парцеляція, то добрий інтерес. Для мене по десять корон за морґ, то замало. Парцелятор дістане по сто і більше корон понад банкове обтяження. Він збогативсь би моєю кривдою. Як додасть до кождого морґа по пятьдесять корон, то продаю зараз!

— Се забогато, — замітив Гараєвич. — Він не вийшов би на своє. Сказав мені, що дав би по десять і ані сотика більше.

— Пятьдесять, і ані сотика менше! Коли вже парцеляція, то ліпше буде, як на тій парцеляції я зароблю. Гадаєте, що я не годен розпарцелювати?. Народ ласий на землю. Як лиш скажу хлопам, що продаю по десять, по пять морґів... а хоч би й по морґови, то зараз збіжаться і до кількох днів розхоплять цілий маєток.

— Пробуйте! — сказав Гараєвич, здигнувши раменами. — Коли би не пішло вам так гладко, як то ви тепер думаєте, то навідайтеся до мене. Як той, що мене до вас вислав, ще не втратить охоти, то може таки дібемо торгу.

— Чому тепер не добити? Нехай дасть по пятьдесять...

— Про пятьдесять нема що балакати. Також десять корон і сотик — забогато!

— То я таки сам буду парцелювати.

— Щасть Боже!... Моє поважання!

— Бувайте здорові!

— Гараєвич пішов і комітетовим переповів свою розмову з дідичем. Радив не квапити, бо пан, притиснений до муру довгами, мусить змякнути.

— Дурний пан! — замітив один комітетовий. — Він гадає, що хтось купить парцелю, як на кождім клаптику його землі тяжить увесь довг, яким обтяжений цілий його маєток.

Шляхтич запросив до себе найбільшого богача в селі і спитав його, чи не купив би пару морґів двірської землі зараз при його власній ниві. Ціна дуже низька, так як звичайно при парцеляції великого маєтку.

— Я зараз купив би, — господар відповів, — як би на тій парцелі не тяжів цілий довг маєтку. Купив би, як би парцеля була цілком незадовжена, або як би на ній тяжіла тільки частина цілого довгу...

Так шляхтичеви відповів кождий. Коли й війт так відповів йому, шляхтич сказав:

— Охочих купити в селі є чимало. Бачу, що одинокою перешкодою є те, що кождий морґ маєтку ручить солідарно за цілий довг усіх парцель. Хто купив би один морґ, той ручив би за кількадесять-тисячний довг чужих парцель.

— Та так, пане — відповів начальник громади. — Як люди розкуплять маєток, то кождий ручив би не лиш за довг своєї парцелі, але й за довги всіх парцелянтів. Як би одна половина села не платила довгів, то друга половина мусіла би заплатити за себе і за ту першу половину. Неодин, купивши на парцеляції, втратив би не лиш куплене, але й свою дідизну, бо його зліцитували би за довги других.

— На таке є рада, — сказав дідич. — Саме тому, що тут богато охочих купити, можна легко розпарцелювати не лиш мою землю, але й цілий мій довг. Всі ті, що хочуть взяти участь в парцеляції, нехай векслями, або ґіпотечними позичками на свої ґрунта сплатять мій довг, куплять мій маєток і між себе розпарцелюють його, обтяжаючи свою парцелю тільки власним довгом.

— Та воно добре було би так, як би народ не був дурний, — відповів війт. — Як би вмів се зробити, і як би не боявся, що з того вийде яка біда.

Шляхтич став пояснити, як таке робиться. Війт почіхався за вухом і каже:

— Хіба побалакайте з Гараєвичем, бо люди лиш йому вірять.

(Далі буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

CMTC.

Summer time is camping time in the mind of every American boy. But not every boy finds himself in favorable circumstances when summer comes. Many dreams of camp life remain just dreams, never realized due to absence of a suitable companion or because of the expenses involved. Summer is five months away, but February 15th marks the day when applications for CMTC will be available at all U. S. Army offices in the country. Thousands of boys, who are or will be 17 years old during this year, will mail applicatons to secure for themselves thirty day's vacation at Government expense.

The primary purpose of the Citizens Military Training Camps is to furnish Reserve Officers for the U. S. Army, and the successful candidate receives a commission in the Officers Reserve Corps upon completion of the fourth course. Each course consists of thirty days military training in camp during the month of July. Here it might be added that no one is bound to continue the courses after enrolling, and the application may be cancelled even on the day before leaving for camp. There are always too many applications waiting for the opportunity to enroll.

The commission in the Reserve Corps is not the only attraction offered by the CMTC. It really offers a vacation without expense. The Government pays the boy's fare to and from camp. It furnishes food, tents, uniforms, medical care, even Sunday excursions to points of interest. The military training in camp is conducted from morning until noon. The nature of training is varied, from calisthenics to actual rifle firing on the range. The hardship involved in firing is eliminated by the use of rifle with a smaller bore, from which there is no recoil or "kick" and no sore shoulders. The afternoons are devoted to athletic games, base ball, tennis, boxing etc. Swimming is enjoyed by everybody, either in pool or in the sea, depending on the location of the camp. As for the food, that is better than many boys get at home, according to testimony of those who attended camp before.

But all these comforts and advantages which a boy may now enjoy in camp are trifles when compared to the moral values derived from association with other boys. New experiences, wholesome in their nature, and the new friendships formed thru them are the most important acquisitions of the young men who attend CMTC. Watch for February 15th, and seize the opportunity which slips with age. Enjoy the advantages offered to every American boy who does not delay in filing his application for C M T C!

G. Herman,
Wilkes Barre, Pa.

— o —

UKRAINIAN EXHIBIT AT NEWARK, N. J.

I came accros a letter to the "Svoboda" written by Mary Ann Bodnar about the Ukrainian Exhibit at the Newark Museum.

One of the staff of the Museum an American young lady woluntered to help the Ukrainian Exhibit. This young lady went as far as to study the History of Ukraine for two or three months previous the Exhibition and be on hand to explain to the onlookers the history of Ukraine. She has been giving not only viewpoint of the Ukraines but also that of Poland and Russia.

On special nights and days we had two Ukrainian girls in costume to do this, but they were unable to be present daily. We did not have many volunteers the reason I believe is that the people who should have done it, are not people of leisure, but have to work for their living.

The Newark Museum exhibits many articles for those who wish to acquire knowledge by looking them over and having these explained to them. It is not a place to argue and show ignorance.

We have advertised in the "Svoboda" a couple times about this Ukrainian Exhibit and asked for cooperation, but did not hear from Mary Ann Bodnar. We would have been very glad to turn the platform over to her if she had requested it, or listen to her advice before the Exhibit was over.

We were and are willing to learn things from the right persons at the right time. Now it is too late to argue about it.

Thomas Rudy,
Chairman of the Exhibit Com'ttee.

— o —

СПІЛЬНИМИ СИЛАМИ.

За нами пятьдесять літ істнування Рідної Школи, а радше пятьдесять літ боротьби з темнотою, денаціоналізацією, боротьби за рідне слово й національне виховання українських дітей. Вистарчить переглянути цілий хід подій, перешкод і тяжких обставин, серед яких будувалося наше шкільництво в останніх десятиліттях, щоби виробити собі ясну тямку про те, скільки зусиль і праці вложили провідники й невеликий відсоток нашого загалу в поширення і скріплення своєї школи, національної твердині, в якій гомонить дорога нашій дитині матірна мова, плекається і сталиться духова сила молодого покоління. „Рідна Школа", як сказав делеґат Л. Ясінчук, виховує нам таких людей, як Січові Стрільці, Степанівна й інші. Вона стояла і стоїть на сторожі правдивого національного виховання й ідей, без яких ми, як нація, що хоче жити і розвиватися, не можемо обійтися. Чим більше у нас таких шкіл і добре вивінуваних, чим більше членів-добродіїв „Рідної Школи", тим сильніщі наші позиції, тим ми могутніщі. Саме тому українська суспільність мусить щиро подбати про матеріяльну піддержку „Рідної Школи", якої доля буде залежати від нас самих. Наші смертельні вороги, Поляки, бачать у цій інституції будителя нашого народу, а небезпеку для себе, і тому не то, що не дають державних субвенцій — як це роблять культурні народи зі своїми меншостями, але ще й воюють проти неї законами, пропаґандою і насильством, знаючи, що: „щоби знищити націю, треба знищити її школу". Це стара пісонька; її колись співали на загибіль Ляхам у німецькім „Райхстаґу" та в російських міністерствах, а нині тісамі гноблені недавно, перевищили в способах нищення українського шкільництва своїх попередників „Забув віл як телятем був"; забули Ляхи, як гірко вони відчували німчення й російщення їхніх дітей, та всякі кривди, які їм приходилося терпіти; забули, що історія часто повторяється і що за свої злочини супроти інших народів польський нарід гірко буде покутувати. Маючи владу в своїх руках, вони зутраквізували, попольщили, або зовсім зліквідували ці школи, які вже істнували перед нещасливим народженням польського зліпка (держави!).

Лишаються ще нам школи Тов. „Рідна Школа", чисто національного характеру, і в них наші надії і будучність; їх мусимо спільними силами підпирати й зберігати. Проти сили ворога поставмо свою силу, а нею є спільна фінансова поміч „Рідній Школі", яка негайно потребує поверх 123 тисяч долярів, щоби вдержати 176 шкіл, які тепер істнують. Кромі згаданих мають на протязі ряду літ повстати ще три фахові школи, а це: 1 Мужеська Промислова, 2. Торговельно-Кооперативна і 3. Жіноча Ремісничо - Промислова, коштом 929 тисяч золотих. Такі пляни радо витає громадянство в краю і на еміґрації і їх виконання буде мати для нашого народу велике значіння під кождим оглядом, бо нарід без фахових шкіл, це корабель без вітрил, без розгону. Та самі пляни не можуть лишитися лиш на папери; до їх реалізації має взятися ціла суспільність краєва й американська еміґрація, яка все бере активну участь у відродженню нашої Батьківщини, хоч сама нераз переживає економічну крізу. Це є доказом, що в неї виробляються чимраз глибші почування народного обовязку і відповідальности. В пятьдесятьлітню річницю „Рідної Школи" з приємністю і пошаною згадуємо інституції, товариства, брацтва і поодинокі особи, що зложили по пятьдесять або більше долярів і стали її членами-добродіями.

Якби таких членів-добродіїв було між нами кількасот, то „Рідна Школа" не трівожиласяб своєю непевною будучністю, особливо тепер, в часі загального зубожіння галицького селянина й міщанина. Американська еміґрація мусить піти назустріч змаганням нашої школи в краю і знайти спосіб і жерела, які поплі звичайні і ювилейні збірки давалиб правдиву і постійну щомісячну допомогу, на яку повинен складати дрібними жертвами увесь загал американської еміґрації. Таким середником, на мою думку, могли би бути щадничі скринки, уміщені на видних місцях наших галь. На такій скринці виписалосяб відповідні кличі, як пр.: „В Рідній Школі наша будучність"; „Ратуймо наших дітей"; „Геть з польонізацією"; „Не лишай дому цього, поки не вложиш своєї вкладки"; Діти, жертвуйте на „Рідну Школу" і т. і.

На всяких сходинах, мітінґах і балях, які зимою і з весною часто відбуваються, члени допомогового комітету повинні би пригадувати присутнім, на яку ціль ідуть гроші і яка з цього користь. Згодом громада привикне до такої жертвенности і без труду пересічна громада зможе зібрати від 10—20 долярів місячно. Отже 150 галь може дати від півтори до дві і пів тисячі долярів місячно. При такій системі будуть жертвувати і ті, що не можуть дати доляра на руки колектора, а кводра, нікля чи цента соромляться давати, або чимнебудь вимовляються. Важне і те, що й молодіж буде брати участь у жертвенности.

Зібраними грішми мав би завідувати по громадах вибраний комітет з відпоручників парохій, товариств і молодечих орґанізацій, щоби в цей спосіб втягати і приучувати молодіж до спільної народної роботи. Це є лише мій погляд і начерк пляну в ціли збільшення жертвенности на „Рідну Школу", а інтересовані можуть висказати свою критичну думку.

Р. Т. Пристай.

ПОДЯКА.

Я нижче підписаний член Тов. Січ, від. 59 У. Н. Союза в Бріджпорт, Конн., складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі 50 долярів, які стали для мене і моїй родині великою помічю в моїй тяжкій недузі. Горнімся всі до У. Н. Союза, бо тільки там вразі каліцтва або невилічимої недуги можна дістати поміч.

Микола Никорчук.

Ніякий культурний нарід не може обійтися без шкільного Товариства, яке в національній державі стає клітиною державно-освітного апарату, а в мішаній — доповнює її занедбання чи недогляди в освітній роботі. — Скількиж більше значіння для бездержавного українського народу має „Рідна Школа" в старому краю! Памятаймо на це!

Анґлійський моряк бачить, що Китаєць поклав тарілку вареного рижу на могилі когось із своєї родини.

— Колиж той ваш свояк прийде зїсти той риж? — спитався глумливо моряк. Китайця не збентежило це питання, він зараз відповів:

— Він прийде тодіж саме, коли встане з гробу ваш свояк, щоби понюхати цвіти, які ви кладете на його гріб.

— o —

Судця: Чи то правда, що ви назвали вашого сусіда злодієм і бандитом?

Обвинувачений: Так, пане судця.

Судця: І брехуном і обманцем?

Обвинувачений: Ні, пане судця, про те я забув. Годі відразу все памятати.

ЛИСТ З КРАЮ.

Псари, дня 14. січня 1932.

Дорогі Тето!

Лист я від Вес отримав і календар, за котрий я Вам дуже дякую.

Що до нас, то ми всі здорові, а живемо, як то кажуть: „живе як хробак в хроні", отжеж ми дуже подібні до цього хробака. Дальше:

Світова кріза царює в нас усюди. Наші нещасні „господарства" тільки вже клигають. Наші українські інституції понищені позавторішньою „панифікацією" й не мають змоги відновитись хоч так, як були раніш. Головне Т-во „Просвіта" у Львові, — банкротує. „Рідна Школа" також переживає лихий час. І так усі наші установи знаходяться в скрутнім положенню; ратувати їх не знаю, чи ми зможемо. На Т-во „Просвіту" я переводив збірку ще з двома моїми товаришами, то ми зібрали 35 золотих.

На „Рідну Школу" колядували, то зібрали 44 золотих.

Ми ратуємо, як можемо, даємо останній гріш, але чи ми поборемо все лихо, то покаже будучність.

Читальня наша виглядає тепер так, як колись українське село по нападі Татарів. Де колись пишались портрети наших національних героїв та співців українського народу, там нині у куточку стоїть поломана рама, і кавалки паперу з лортрету, а на стінах читальні полишились тільки цвяхи. Декорації театральні, порізані шаблями польських уланів, стоять позшивані й нагадують нам про той великий погром, про „пацифікацію". І хто гляне на цю руїну, то зітхне й подумає: „Ех! Колиж то ми діждемось того дня, — дня заплати". Дуже велику шкоду нам спричинила „пацифікація". Ми колись в нашій читальні мали досить книжок, ріжних портретів, всяких кличів, то нам все понищили. Книжок нам знищили на суму 370 золотих, і 80 сотиків. Всього загально маємо шкоди на 761 золотих і 10 сотиків. Тепер ми не маємо змоги це все покупувати.

Дня 9. і 10. грудня переводили польські власти загальний перепис населення (конскрипцію).

Переписними комісарами були самі Поляки. Писали, як хотіли. Питали, кілько має десятин поля, кілько хат, а за матірну мову (що це було найважніше) чомусь Українців не питали. Хто запитав, чому не питає, яка розговірна мова або на домагання людей, щоби писати мову українську, то комісар мовляв: „Ту нема жадней „Украіни" і „Україньцуф", ту сон „Полякі і Русіні".

Отжеж так наші „опікуни" нас повписували.

Скубуть нас на ріжні боки, як хочуть, але нехай... може ще сповниться Шевченків спів:

...„Настане суд! І заговорить
І Дніпро, і гори..."

Дорогі Тето, як дістанете від мене цей лист, то дуже Вас прошу відпишіть мені.

І скажіть Маруси, що я дуже її прошу, щоб вона дещо написала до мене.

Кінчу писати, поздоровляю Вас усіх дуже щиро, і зичу Вам якнайкращого життя!

Ваш **З. К.**

Заходом Школи Українських Національних Танків В. Авраменка організується

УКРАЇНСЬКИЙ ХОР

Олександер Кошиць.

під проводом ОЛЕКСАНДРА КОШИЦЯ.

ПРИЙМАЄТЬСЯ СПІВАКІВ ТА СПІВАЧОК З ДОБРИМИ ГОЛОСАМИ ТА ЗНАЮЧИХ НОТИ.

Всіх, бажаючих вступити до хору, проситься зголошуватися у секретаря Школи, 35 Іст 2-га вул., в Ню Йорку, що дня від години 10-тої рано до години 8-мої вечером.

Перша проба голосів відбудеться в слідуючім порядку: альти і сопрани 23-го лютого, баси і тенори 24-го лютого, в годині 11-тій рано в салі школи.

Телефон Школи: Drydock 4-9338.

Адреса почтова: P. O. BOX 101, STA. D, NEW YORK, N. Y.

Управа Школи.

Василь Авраменко.

НАЦІОНАЛЬНЕ ЗНАЧІННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ АКАДЕМІЇ.

Минає вже десядь років, як в Чехословаччині істнує українська висока технічна школа. Заснована емігрантами на чужині, з чужою допомогою, вона випустила вже понад 500 інжинірів ріжного фаху, майбутніх будівничих народнього добробуту, творців української культури.

Наближається десялітній ювилей Української Господарської Академії й цей ювилей, можливо, буде відсвяткований... припиненням її чинности з браку коштів на її утримання. Кріза. Скорочення буджетів по міністерствах. Ліквідація емігрантських установ... Можливо, що й Академії загрожує ліквідація. В усякому разі Академія стоїть перед неможливістю зробити прийом студентів, з огляду на непевність фінансового становища. А з краю надходять листи від молодих людей, що хотілиб учитися в Академії, що запитують: колиж, нарешті, буде оголошений новий прийом?

Згадуються слова нашого прихильника, чехословацького міністра д-ра **Гірси,** сказані нам кілька років тому: **„Тепер український нарід повинен показати, що він цінить Академію й дорожить нею".**

Дійсно, 40-міліоновий український нарід міг би й сам, без чужої допомоги, утримати кілька високих шкіл. Колись російський письменник М. Горкий сам, лише за свої кошти, за свій літературний зарібок, утримував школу російських революціонерів на острові Капрі.

Більше як 200 книг видала Українська Господарська Академія, — все це праця її професорського персоналу. Треба було бути на виставах у Празі, щоби бачити, чути, яке враження робив на всіх варстат Української Господарської Академії! З великим зацікавленням оглядали його всі: і Чехи, і Німці, Росіяни й Поляки, Югославяни, Фінляндці й інші. Всі висловлювали здивування. Особливо велике враження робили виставлені книжки. Побачивши, як один пан уважно розглядав наші книжки, один з Українців підійшов до нього і сказав: „Це все — праця професорів нашої Академії, переведена за час перебування в Подєбрадах". —„Величезна праця", — відповів він і представився, як професор празької політехніки. І взагалі чужинці в розмовах признавали, що „в Подєбрадах надзвичайно серіозна праця". Треба було чути, як на виставі вражені Росіяни говорили між собою: „Так вони вже тепер не потребують наших книжок".

Не треба забувати, що ще недавно про нас або зовсім не чули, або знали лише те, що говорилося нашими ворогами. Навіть нашу мову вважали простонародньою; багато визначних людей були переконані, що цею мовою не можна написати наукової книжки.

Самий факт істнування Української Академії має величезне значіння. Один німецький політик у розмові з українським міністром в 1920 р., зауважив: **„Так, український нарід великий і здібний. В ньому почувається велика сила, але сила деструктивна. Доси ви не зробили нічого конструктивного".** Німцеви не було діла до того, чому ми не могли провадити конструктивної роботи, — він зазначив лише факт, який політичні діячі клали в основу оцінки наших сил, на якому вони будували своє відношення до нас. Ще Турґенєв писав, що „український національний рух не має ніяких перспектив, бо у них нема інтеліґенції". Та хіба й ми самі підчас революції й творення власної державности не відчували постійно недостачі власних інжинірів, правників, фахових військових... Хіба ми не були змушені задовольнятися працею фаховців, чужих нам національно, здебільшого навіть ворожих ідеї української державности? Якоїж конструктивної роботи можна було надіятися від них?!

Українська Господарська Академія своєю працею показала світови, що ми здатні до конструктивної праці: це перший випадок в історії, що еміґрація створила високу технічну школу з трома факультетами, з сімома фаховими відділами. З дуже малими коштами оборудовано наукові кабінети й ляборaторії, зібрано велику фахову бібліотеку, колекції та збірки. В перший же рік почалося правильне навчання. На організацію інших високих шкіл витрачувалося десять разів більше коштів і підготовча праця провадилася по кілька років. Проте всі, хто оглядав Академію, визнали, що організована вона добре, а інжинірі, яких вона випустила, вже встигли на праці показати себе дуже добрими фахівцями, підготовленими теоретично й практично.

Тепер черга на українське громадянство виконати свій національний обовязок, не дати передчасно загинути цій такій важливій для нас установі й не дати можливости ворогам казати: „Українці не встані утворити щось стале, щось певне".

Недавно заложено в Празі (Чехословаччина) Товариство Прихильників Української Господарської Академії. Кожен свідомий Українець повинен стати його членом, жертводавцем. Кожен повинен реґулярно уділяти зі свого заробітку якусь невеличку частину й вносити її в товариство, як це роблять, наприклад, Жиди. Якщо національні сіоністичні жидівські фонди розпоряджають міліонами долярів, то це завдяки не тільки жертвам заможніх одиниць, але й постійним вкладкам широких мас, сильних не капіталом, а національною свідомістю. **Ми повинні також доказати, що й нашої національної свідомости вистарчить не лише на красні патріотичні фрази, але й на серіозне конструктивне національне діло!**

Управа Тов. Прикильників Укр. Госп. Академії.

Січень 1932 р.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Укр. Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє усі хсвоїх членів, що місячний мітінг відбудеться у вівторок, 16 лютого, в годині 7.30 ввечір, в гали під ч. 72 Моріс ул. Будуть важні справи до вирішення, тому всі члени повинні явитись на мітінг. Довгуючі члени повинні прийти і заплатити свої вкладки, або заявити чи хотять дальше бути членами. Член, котрий не заплатить за свої діти більше як один місяць, діти будуть суспендовані. — Н. Лішнянський, предс.; Ст. Гладкий, фін. секр.

— Не кпіть собі з забобонів, бо перед кількома роками я був у товаристві і трапилося, що до стола сіло 13 осіб, а біля мене сиділа молода, ґарна панна...

— І що сталося? Чи вона вмерла?

— Ні, стала моєю жінкою.

—o—

Господиня (до впертого прошака): Дам вам тарілку зупи, та чи обіцяєте мені, що більше не будете мені докучати?

Прошак: Прошу пані добродійки, пані найліпше самі знають, як ця зупа смакує.

ЛИСТ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ.

РАЙСЬКА БЛАГОДАТЬ.

„З закінченням пятилітки жителі РСРС заживуть найщасливішим життям".—З промови Молотова.

Одеса, 12/І, 1932.

Дорогенький мій Братіку!

По отриманню від тебе листа (що було для мене дуже великою втіхою й святом) я негайно відписала довгий лист, та відповіди нема. Мабуть ти його не одержав, тож пишу картку, але вже рекомендовану, то напевно дістанеш. Яка я рада за тебе, що ти так гарно влаштував своє життя, що щасливий і що тобі доля сприяла добути наукою хліба, з чого я дуже радію. А мені, братіку, все навиворіт. Училась я, як знаєш, й скінчила в Коломиї зреформовану ґімназію в 1914 р., а тут в Одесі університет та толку мало. Бідую, тяжко бідую... Посади сталої не можу мати, **бо я дочка священика,** а служба мого чоловіка в місцевім уряді — **одна жебранина.** Ще в 1925 р., ми почали робити заходи, щоб добути дозвіл на виїзд до дому, та на силу вже в цім році, при помочі матері мого мужа, що живе у Львові, добилися від тутешньої влади дозволу на виїзд. Та друга біда. В минулому році були податки малі, та дозволу не було, а цього року навпаки. Вже заплатили в районі податку 243 рублів, а ще треба платити місцевого **380 рублів.** І доти, доки не розплатимось, не можна дістати візи на виїзд. Роби, що хоч; бери де хоч! В нас більше нема як 700 рублів на рік приходу, а платити треба 623 рублів. Поки добилась того дозволу, то що було в хаті, а також і ті гроші, що татко і мамця присилали, пішли на поїздки то в Харків, то в Київ, та на ріжні оплати, а тепер таке, що й виїхати нема з чим і жити нема як. От таке, мій братіку, життя. Не рада, що живу, а смерть десь забарилась. Мені 33-тий рік життя, а здається, що вже 100 живу. Сьогодня злетілаб до своїх рідних, та крил нема. Напиши про сестру та про решту родини; скільки я не напишусь, відповіди не отримую.

Питаєш, братіку, чи в нас є діти. Ні, було одно, але померло, та при такій долі як моя, то їх і не треба. Як отримаєш цього листа прошу тебе сердечно, відпиши, бо мені так любо, з тобою поділитись хоч і горем оцим тяжким. Коли можеш, поможи мені вирватися звідсіля, а я до віку буду тобі вдячна!

Твоя сестра.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В четвер, дня 11. лютого, померла пані Марія Піщак, жінка Андрія Піщака. Похорон відбудеться у вівторок рано, дня 16. лютого, з дому жалоби, 307 Вайома ул., Бруклин, Н. Й. На похорон проситься всіх знакомих.

Вічна її память.

Муж Андрій з дітьми.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний, складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за скоре виплачення посмертного по моїй дружині бл. п. Юлії. Також складаю подяку урядови і членам тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 345, що так старанно трудилися похороном моєї дружини. А всіх тих, які ще не стоять в ніякій організації, взиваю, щоби вступили в члени У. Н. Союза і до нашого місцевого відділу.

Микола Ґрубрин,
член 345 від. У. Н. Союза
в Міннеаполіс, Мінн.

На Принцових островах біля Царгороду сидить Троцький та ловить рибу. Нараз заливається сльозами.

— Ви чого плачете, Лев Давидович? — питаються Троцького.

— Я плачу за Леніном.

— Таж Ленін помер уже стільки літ тому!

— Ось саме тому я плачу — відповідає Троцький — божколиб він жив, як поприятельськи я з ним ловив би рибу осьтут!

—o—

— Я вже не вірю жінкам!

— Чому? Таж ти так щасливо заручений!

— Що з того? Я подав до ґазети оголошення, що хочу оженитися. І вгадай, хто зголошується? — Моя наречена!

ТАРЗАН І ДОРОГОЦІННОСТИ З МІСТА ОПАР.

(64)

Таґлат підкрався до намету ближче. Та тут він побачив, що вхід до намету стережуть два вартівники. Людей Таґлат не боявся, але він бачив, що вони тримають у руках оті страшні „патики", які дуже гремлять і вбивають усі живі істоти. Оті люди вміли „патиками" добре володіти, а тому годі було наражувати себе на очевидну загибіль. Коли би було близько яке дерево, то тоді для Таґлата справа булаб легкою. А тепер треба було придумати щось інше.

Таґлат бачив, що з даху намету можна легко напасти на вартівників, які сиділи спокійно біля входу в намет. Треба було лише вилізти на дах, а звідти каменем упасти на обох. Таґлат знав, що одним своїм могутнім ударом він забє памороки тим людям так, що вони не зможуть уживати своїх страшних „патиків" проти нього. Таґлат, здавалося йому, придумав дуже добрий плян свого нападу, а тому відійшов далі, щоб розігнатися для стрибання.

Таґлат кинувся з усеї сили вперед. Високо підстрибнув у повітрі і миттю опинився на даху. Та тут сталася для нього несподіванка. Дах не витримав його ваги й прорвався. Таґлат з усього розмаху гепнув на підлогу. Несподівано він опинився в наметі біля самої лейді Ґрейсток. Не думаючи довго, він схопив „її" в свої могучі руки й подався в темний куток так, щоб не падало на нього світло з дверей намету.

—o—

Вартівники почули якийсь шелест і гук у наметі. Вони схопилися на ноги й з дверей почали зазирати до намету. Та в темноті їх очі не могли нічого бачити, а тому вони лише прислухувалися. Таґлат притаївся й майже не дихав. До нього притулилася міцно лейді Ґрейсток і так завмерла. Вона була певна, що знаходиться в руках мужчини, свого приятеля. Біла одежа малпи не давала їй змоги догадатися, в яких страшних обіймах вона знайшлася.
